

Okul Deneyimi Dersinde Özel Danışmanlık Hizmetlerinin Mesleki Gelişime Katkısının İncelenmesi

Nevzat YİĞİT* Nedim ALEV*

*KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi, Trabzon, nevzatyigit@yahoo.com, nedimalev@hotmail.com

Makale Gönderme Tarihi: 21 Eylül 2007

Makale Kabul Tarihi: 21 Aralık 2007

Özet- Bu çalışmanın amacı, Okul Deneyimi II dersi kapsamında yapılan küçük gruplarla danışmanlık çalışmalarının öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerine katkısını belirlemektir. Özel durum çalışması kapsamında dört öğretmen adayı ile yürütülen çalışmada, okul deneyimi etkinliklerinin yapılmasında fakültedeki teorik derslere ek olarak küçük grupla danışmanlık yapılmıştır. Bu bağlamda, her ödev etkinliğinin hazırlanmasında, “neler yaptıkları”, “ne gibi sorunlarla karşılaştıkları” ve “neler öğrendikleri” her hafta yazılı şekilde alınmış ve süreç sürekli kontrol edilmiştir. Bulgular, öğretmen adaylarının yapılan etkinliklerle bilgi ve becerilerini geliştirmiş, ayrıca duyuşsal öğrenmelerine olumlu etkide bulunmuş olduğunu göstermektedir. Öğretmen adaylarının mesleki gelişimleri açısından, uygulama ödevlerini yürütürken, lisedeki öğrencilerin düzeyi, zaman ve fiziki ihtiyaçlar üzerinde durulmuştur. Uygulamada karşılaşılan sorunların üstesinden gelmede, gerek uygulama öğretmenleri, gerek öğrencilere uygulanan değerlendirme sistemi gerekse de fiziki şartların etkisinin olduğu söylenebilir. Bundan dolayı, özellikle okul deneyimi için teorik derslerin yürütüldüğü ortamlarda öğretim elemanlarının az sayıda gruplarla, gerektiğinde bireysel rehberlik yaparak daha fazla ilgilenmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: okul deneyimi, öğretmen adayı, mesleki gelişim.

An Investigation on the Contribution of One-On-One Coaching to Professional Development in School Experience Course

Abstract- The aim of this study is to determine the contribution of small-group coaching to the course ‘School Experience II’ with regard to prospective teachers’ professional development. In this case study consisted of four prospective teachers, a small group coaching was carried out in addition to the theoretic courses at the faculty. In this sense, they were asked to respond about “what they have done”, ‘which obstacles they have faced, if ever’ and ‘what they have learned’, and the process was controlled throughout the course. The findings of the research indicated that prospective teachers developed their knowledge and skills through activities they performed, and also the coaching processes contributed to their affective learning. In terms of prospective teachers’ professional development, the level of students, time and physical requirements was considered in addition to the implementations of the activities. Also, it can be implicated that the effective factors are applicant teachers, the evaluation system administered to students and physical environment in order to cope with the problems faced during practice process. Thus, it was suggested that lecturers at faculties should carry out small group coaching, even one-on-one coaching if necessary.

Key Words: school experience, prospective teachers, professional development.

Giriş

Hallinan ve Khmelkov'un (2001) ifadesi ile 'eğitimdeki gelişmenin anahtarı öğretmen eğitimini düzeltmek ve geliştirmektir'. Öğretmen eğitim programlarına yapılan eleştiriler, öğretmen adaylarını yetiştirmede etkili olmadıkları, yeni ihtiyaçlara cevap vermedikleri ve uygulamadan uzak oldukları ile ilişkilidir (Darling-Hammod, 2000). Bu halen ülkemiz öğretmen eğitim programları ile ilgili eleştirilerin başında gelmektedir. Bundan dolayıdır ki, YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi (MEGP) ile hizmet öncesi öğretmen eğitiminde köklü bir değişim gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Bu yeni yaklaşım ile öğretmenlik becerilerinin, uygulamalar ile kazanılabileceği anlayışından hareketle yeni müfredat uygulamaları olan dersleri içine almıştır. Okul Deneyimi I-II ve Öğretmenlik Uygulaması dersleri bu yeni hizmet öncesi öğretmen eğitim programlarının önemli bir parçası haline getirilmiştir. Bu çalışmanın esas konusu olan Okul Deneyimi dersleri, öğretmenlik uygulaması öncesi, öğretmen adaylarının hazır bulunuşluklarını istenilen düzeye getirmeye yöneliktir. Bu derslerin genel amacı, okulun yapısı ile okullardaki günlük yaşamı tanıma, eğitim öğretim ortamını inceleme, deneyimli öğretmenleri ders başında gözleme, fakültedeki derslerde kazandıkları davranışları sergileyebilecek etkinlikler geliştirip uygulama, öğrenciler ile bireysel ve küçük gruplar halinde çalışma ve kısa süreli öğretmenlik deneyimi kazanmadır.

Yeniden yapılanma kapsamında Okul Deneyimi derslerinin mevcut şekliyle programlarda yürütülmesi, pek çok sorunla karşılaşılmasına neden olmuştur. Dolayısıyla, yürütme sürecinin daha etkili hale getirilebilmesi için de, hem sorunları belirlemek hem de öneri geliştirmeye yönelik pek çok araştırma yapılmıştır (Kavcar, 1999; Arı & Kiraz, 1999; Battal, 1999; Aksu, 2000; Bakioğlu, Gürdal & Berkem, 2000; Harmandar, 2000; Buyuran, 2001; Uslu, 2001; Toprakçı, 2003; Azar, 2003; Türnüklü, Köroğlu, Ceylan & Yavuz, 2004; Sağlam & Sağlam, 2004). Bu çalışmalarda, derslerin kazandırdığı olumlu davranışlar yanında, derslerin uygulandığı öğretmenlik programları arasında başarı farklılıkları olduğu, uygulama okullarında gözlemlerin gerektiği gibi yapılamadığı, hayali gözlemlere dayalı ödevlerin hazırlandığı ve ödevlerin de gerektiği gibi değerlendirilemediği belirtilmektedir. Bazı çalışmalar ise başlangıçta okul deneyimi uygulamalarına olumlu bir tutum geliştiren öğretmen adaylarının ders sonrası tutumlarında olumsuz bir gelişmenin ortaya çıktığını vurgulamaktadırlar (Toprakçı, 2003). Uslu (2001) ise yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin algı ve tutumlarında okul deneyimi dersini aldıktan sonra anlamlı bir değişimin olmadığını ve uygulama okulunun koşulları ve uygulama öğretmenin yaklaşımının ise okul deneyimi derslerinin amacına ulaşmasında önemli etkenler olduğunu

belirlemiştir. Sağlam ve Sağlam (2004) ve Azar (2003) ilgili kişiler arasında iletişim ve işbirliği eksikliğinin olduğunu, uygulama öğretmeni ve öğretim elemanı başına düşen öğretmen adayı sayısının çok olduğunu vurgulamaktadırlar. Kavcar (1999) ise öğretim elemanlarına seminerler verilmesini önermektedir. Buyurgan (2001) okul deneyimi dersinin verimli olduğunu ve öğretmen adaylarının gelecekteki meslekleri ile ilgili birçok konuda yaşayarak, yerinde gözlem yapma imkânı bulduklarını belirtmiştir.

Yapılan çalışmaların pek çoğunda Okul Deneyimi dersi kapsamında öğretmen adayları için planlanan etkinliklerin öğretmen adayı, uygulama öğretmeni ve hatta öğretim elemanları tarafından yeterince anlaşılmadığı belirtilmektedir (Türnüklü ve ark., 2004). Çoğu zaman söz konusu etkinlikler yapılmış olmak için yapıldığı, öğretmen adaylarına hem fakültelerde ve hem de okullarda sağlıklı danışmanlığın yapılamadığı belli başlı gerekçelere dayandırılmış olsa bile araştırmalar tarafından ortaya konulmaktadır.

Okul Deneyimi dersleri hakkında kısa bir bilginin verilmesi ve hedeflerinin ne olduğunun bir kez daha ortaya konulması bu çalışmanın anlaşılması bakımından önem arz etmektedir. Okul Deneyimi I derslerinde, öğretmen adayının okulu, öğrencileri ve öğretmenlik mesleğini çeşitli yönleriyle tanınması ve diğer eğitim derslerine bir temel oluşturması amaçlanırken; Okul Deneyimi II derslerinde ise öğretmen adaylarının sınıf içi kısa süreli etkinlikleri planlama, uygulama ve değerlendirmelerine yönelik becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır (YÖK, 1998). Her iki derste de, değerlendirmede esas amaç öğretmen adaylarına rehberlik yapmaktır. Bunun aşağıdaki gibi yapılması istenmektedir:

1- Öğretmen adaylarının haftalık raporlarının incelenerek onlara yazılı ve sözlü olarak yapıcı dönütler verme

2- Öğretmen adaylarının haftalık gelişimlerine yönelik görüşme yoluyla yazılı ve sözlü olarak yapıcı dönütler verme

Bu derslerle ilgili başarı notlarının hesaplanmasında ise haftalık raporların esas alınması gerekmektedir (YÖK, 1998). Ancak bunun nasıl yapılacağı yönünde kapsamlı bilgi verilmemektedir. Bu durum, dersin fakülte'deki bir saatlik bölümünde yapılması gerekenleri daha da önemli hale getirmektedir. Özellikle gözlem yapma ve rapor hazırlama konularında öğretmen adaylarına yeterli düzeyde bilgi verilmelidir (YÖK, 1999; Selçuk, 2000). Gerek öğretim elemanı başına düşen öğretmen adayı sayısının fazla olması, gerekse *ödevlere yönelik dönütlere öğretmen adaylarının söz hakkının olmaması* nedeniyle rehberlik hizmetleri tam anlamıyla yerine getirilememektedir. Bu araştırma ile bireysel veya küçük gruplarda yürütülecek rehberlik hizmetlerinin öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerine bir katkısının

olup olmayacağı ve olursa bunun ne şekilde gerçekleşeceği ortaya konulmaya çalışılmalıdır. Bu tür bir rehberlikle, öğretmen adaylarının okullardaki tecrübelerini, gözlemlerini hem raporlaştırarak yazılı ve hem de düzenlenen özel rehberlik programları ile sözlü olarak değerlendirme, sonuç çıkarma ve deneyimlerinden yansımalar yapmaları ve okul deneyimi derslerinin kendi gelişimlerine ilişkin katkısı hakkında bir 'farkındalık' oluşturulması öngörülmektedir.

Bu araştırmanın amacı, Okul Deneyimi II dersi kapsamında yapılan özel rehberlik çalışmalarının öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerine katkısını belirlemektir.

Yöntem

Bu çalışma, KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları (OFMA) Eğitimi Bölümü Fizik Öğretmenliği programında, 2006-2007 Öğretim Yılında uygulanan Okul Deneyimi II dersindeki uygulamaları ve derse katılan öğretmen adaylarını esas almaktadır. Derse katılan öğretmen adaylarına bu araştırmanın amacı anlatılmış ve gönüllü olanlardan ikisi bayan ikisi erkek dört öğretmen adayı belirlenmiştir. ÖA1 (Bayan, A Lisesi), ÖA2 (Bay, A Lisesi), ÖA3 (Bayan, B Lisesi) ÖA4 (Bay, B Lisesi) şeklinde kodlanan öğretmen adaylarına Okul Deneyimi II dersinde yapacakları etkinliklere yönelik olarak danışmanlık yapılmıştır (ÖA: Öğretmen Adayı). Öğretmen adayları, ders kapsamında uygulama okullarına gitmeden önce, onlarla grup olarak ödev etkinliklerinin içeriğine yönelik bilgilendirmelerde bulunulmuştur. Tablo 1'de bu ders kapsamında yapılması gereken etkinlikler ile uygulamadaki roller tanıtılmaktadır.

Etkinlikler ve Danışmanlığın Uygulanma Biçimi

Tablo 1 Okul Deneyimi II Derslerinde Uygulanan Etkinlikler

Okul Deneyimi II Etkinlikleri	Hafta I	Hafta II	Hafta III
Yönerge ve Açıklamalar, Soru Sorma Alıştırmaları, Ders Yönetimi ve Sınıfın Kontrolü	Ödev etkinliklere yönelik uygulamada dikkat edilmesi gereken hususlar	Ön denemelere ilişkin karşılan sorunlar ve raporlara yönelik bilgiler	DÖNÜT VERME
Öğretimde Benzetimden Yararlanma			
Çalışma Yapraklarının Kullanılması			
Test Hazırlama, Uygulama ve Analiz			
Ders Kitabından Yararlanma			
Ders Planlama ve Etkinlikleri Sıraya Koyma	4 Kişilik Grupta Dönütleri Tartışılma		
Günlükler ve Değerlendirme			

Her ödevle ilgili yapılması gerekenler ayrıntıları ile açıklanmış, daha sonra da anlaşılmasında zorluk çekilen konularda öğretmen adaylarından gelen sorular üzerinde tartışmalar yapılmıştır. Uygulama okullarında her ödev çalışma için iki haftada toplam sekiz saat çalışılmaktadır. İlk haftanın ilk saatlerinde ödev etkinliklere yönelik olarak gözlemler

yapılmaktadır. Bu gözlemler, sınıflardaki öğrenciler, öğretim programındaki konular, araç-gereçler, uygulama öğretmenin istekleri gibi konularda yoğunlaşmaktadır. İlk haftanın kalan saatlerinde de ödev etkinliklerin içeriğine göre ve uygulama öğretmenlerinin denetiminde ön denemeler yapılmaktadır. Bu ön denemeler, esas uygulamaların yapılacağı bir sonraki haftada nelere daha çok dikkat edilmesi gerektiği şeklindeki bilgilerin gözlem çizelgelerine eklenmesiyle tamamlanmaktadır. Bu deneyimlere dayalı olarak da uygulama danışmanları ile grup halinde fikir alış verişinde bulunmaktadır. Tüm bu yapılanlardan sonra, ikinci haftada esas denemeler yapılmakta ve yapılanların raporları uygulama danışmanına teslim edilmektedir. Raporların yazılmasında aşağıdaki ölçütlere uyulmaktadır (Yiğit ve Alev, 2005):

Tablo 2 Etkinlik Raporu Hazırlama Ölçütleri

Ölçütler
<i>Biçim Ve Yazım Dili</i>
Sayfa Düzeni
Düzgün ve kısa cümle kurma
Bütünlük ve Akıcılık
<i>Amaç Ve Özet</i>
Amacı ifade etme
Özette en önemli bulgu-sonuç ilişkisi
<i>Yöntem-Gözlem Çizelgesi- Metin İlişkisi</i>
Veri toplamada neler yapıldığı açıklanmış mı?
Gözlem Çizelgesi var mı?
Gözlem Çizelgesindeki veriler metinde kullanılmış mı?
<i>Verilerin Düzenlenmesi</i>
Amaca yönelik bulgular şekilsel olarak gösterilmiş mi?
En önemli veriler özetlenmiş mi?
<i>Sonuç</i>
Amaç-Sonuç, Bulgu-Sonuç
Sonuçların net yargı içermemesi
Sorun saptamaya yönelik öneriler

Bu ölçütlere göre, hazırlanan ödevlere yazılı dönütler verilmekte ve aynı zamanda dört öğretmen adayının ödevlerdeki eksikliklerinin ortak noktaları üzerinde grup olarak tartışmalar yapılmaktadır. Her bir öğretmen adayı, özellikle eksiklikleri konusunda ikna edilerek o ödev etkinlikle ilgili rehberlik sona erdirilmektedir. Bu rehberlik çalışmaları her ödev etkinliğinin yapılması sürecinde aynen tekrar edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Her etkinliğe yönelik grup rehberlikleri tamamlandıktan sonra öğretmen adaylarına bir sonraki hafta ödev kapsamında “neler yaptıkları”, “ne gibi sorunlarla karşılaştıkları” ve “neler öğrendikleri” sorularak onların süreci değerlendirmeleri istenmiştir. Cevaplar yazılı olarak alınmıştır. Bu yazılı cevaplar sadeleştirilerek iki bölümde ele alınmıştır. İlk önce etkinliklere yönelik öğretmen adaylarının neler yaptıkları özetlenmiş, ikinci olarak ise karşılaşılan sorunlar’ ve ‘öğrenilenler’ öğretmen adaylarının kendi ifadeleri ile verilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde Okul Deneyimi II dersi kapsamında yapılan beş ödeve yönelik danışmanlık hizmetleri kapsamında elde edilen mülakat bulguları ortaya konulmaktadır.

Yönerge ve Açıklamalar, Soru Sorma Alıştırmaları, Ders Yönetimi ve Sınıfın Kontrolü

Bu etkinlik kapsamında öğretmen adayları uygulana okuluna (UO) giderek iki ders saati boyunca uygulama öğretmenlerini, her etkinliğe ayırdıkları zamanları da dikkate alarak gözlemişlerdir: Daha sonra kendilerinin sunacağı derslere yönelik etkinlikleri tasarlayıp bir ders planı hazırlayarak, bu planı uygulamışlardır.

Bu etkinliğin uygulanmasında karşılaşılan sorunlar için öğretmen adaylarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Sınıftaki öğrencilerin seviyesi birbirinden farklıydı. Örnekleri ve konu bitimindeki soruları birkaç kez tekrarlamak zorunda kaldım. Bu nedenle, ders planının tamamını yetiştiremedim. ÖA1”

“...Öğrencilerin seviyeleri o kadar düşük ki, bu öğrencilere göre etkinlik düzenlemek beni oldukça zorladı. En önemlisi uygulama öğretmenimizin bizlerle hiç ilgilenmemesi. Öğrencilere de bir şey öğrenmeleri imkânsızmış gibi davranıyordu. ÖA2”

“...Öğrencileri yeterince iyi tanıtmıyor oluşumuz etkili ders işleyişi gerçekleştirmemizi, aşırı olmasa da, olumsuz etkiledi. ÖA3”

“...Karşılaştığım en önemli sorun, sürenin yetersiz olmasıydı. Uygulama öğretmenin biziyle ilgileniyormuş gibi yapıp bizi fazla önemsememesi de işin verimini düşüren bir etmendir... ÖA4”

Yukarıdaki görüşlere göre öğretmen adaylarının kendilerinden, uygulama okullarındaki öğrencilerden ve uygulama öğretmenlerinden ileri gelen sorunlar bulunmaktadır. En önemli husus, uygulama okullarındaki öğrenci düzeylerinin iyi tanınmamasından kaynaklanan sorunlardır. Sınıflarda, formal olarak ilk kez öğrencilerle etkinlikleri yürüten öğretmen adayları, ders yönetiminde ‘öğrenci düzeyini’ bilememenin zorluğunu vurgulamaktadırlar.

Bunun yanında, uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarıyla yeterince ilgilenmemesi ve özellikle kendi öğrencilerine ‘öğrenemeyecek kişiler’ olarak bakması, öğretmen adaylarını olumsuz yönde etkilemiştir.

Bu sorunların oluşumunda uygulama öğretim elemanlarının, dersin öneminin ve uygulamaların önemini uygulama öğretmenlerine anlatamamasından veya Fakülte uygulama koordinatörleri ile Milli Eğitim Müdürlüğü uygulama koordinatörünün uygulama öğretmenlerine yönelik düzenlenen seminerlerin yetersizliğinin bir sonucu olarak düşünülebilir.

Bu sorunlarla birlikte, bu etkinlik kapsamında öğrenilenlere yönelik görüşler de aşağıdaki gibidir:

“Sınıf seviyesi karışık olduğunda, ‘her öğrenci anlasın’ diye tekrar yapıldığında, hem ders süresi ve konu yetiştiriyor, hem de iyi anlayan öğrenciler sıkılıp dersten kopuyor.

İlk yapılan planlara bağlı olarak derslerden her zaman istenen ölçüde verim alınamayabilir. Öğrencileri tanıdıkça onların seviyelerine göre plan hazırlamak daha uygun olacaktır. ÖA1”

“...İlk öğrendiğim şey, öğrencinin bilgi seviyesi ne olursa olsun mutlaka onunla iletişim kurmanın bir yolunun olduğu idi. ‘Bunlar anlatsan da asla anlamaz’ denilen öğrencilerin, gerçekten ilgilenilince ve onların dilinden konuşulunca pekala da anladıklarını gördüm. ...Derse iyi bir giriş yapamaz isen o ders hem öğretmen için hem de öğrenci için bitmez, bitse de verimsiz biter... ÖA2”

“Bu ilk etkinliğimizle; etkili bir ders işlenişi gerçekleştirebilmek için, derse girmeden önce öğrencilerin seviyeleri hakkında genel bir bilgi edinmenin gerekliliğini, bir ders saatinde ne kadar etkinliğin gerçekleştirilebileceğini ve her bir etkinliğin ortalama zamanını, sınıf kontrolünü sağlayabilmek için ses tonunun nasıl ayarlanması ve sınıfta nerelerde bulunulması gerektiğini bizzat uygulayarak öğrendik. ÖA3”

“Kendime çıkardığım pay sesimi yeterince ayarlayıp ayarlayamayacağım düşüncesi. ÖA4”

Öğretmen adaylarının bu deneyimlerle öğrendiklerini kısaca şu şekilde özetlenebilir:

- Plan hazırlama ve uygulamada öğrenci düzeylerini belirlemenin önemi
- Bir dersteki farklı etkinlikleri zamanlama açısından ayarlama
- Sınıfın kontrolünde ses tonunu kullanmanın önemi
- Her düzeydeki öğrenci ile istenildiğinde iletişim kurulabileceği
- Derse girişin dersin yönetimi açısından öğretimdeki önemi

Ders Kitaplarından Yaralanma

Bu etkinlikte, ders kitabından ne şekilde yararlandıklarını belirlemeye yönelik olarak ilgili kaynaktan başlığı değiştirilerek bir metin seçilmiştir. Öğrencilerin metni dikkatlice okumaları ve beraberinde dağıtılan tabloya önemli görülen kısımlar ve okunan metinden akıllarında kalanları kendi cümleleri ile özetlemeleri istendi.

Bu kapsamda öğretmen adaylarının karşılaştıkları sorunlar aşağıdaki gibidir:

“Öğrencilerin okuduklarını anlamadıklarını gördüm. Kitapta hangi kısımların önemli olduğunu fark edemiyorlar. Kitaptan faydalanmayı istemiyorlar. Tek kaynak olarak öğretmeni görüyorlar. ÖA1”

“En çok zorlandığımız nokta, öğrenci seviyelerinin düşük olması idi. Seçtiğimiz örneklerin çoğunu uygulayamadık. Örneklerin basit ve anlaşılır olmasına rağmen yine de anlamayanlar oldu.

Uygulama okulunda, deneme yanılma yöntemiyle bir şeyler yapmaya çalışıyoruz. Bu da bize ne kadar tecrübe kazandırsa da eminim zaman kaybettiriyordur. ÖA2”

“Bu uygulama ile, öğrencilerin, özet oluşturmayı, metinde yer alan cümleleri aynen kağıda geçmekle karıştırıyor olmasıydı. Çoğunluğu kendi cümlelerini kullanarak özet oluşturmaktan yoksundu. Başlığı ve içeriği sorgulamaları istendiğinde metnin başlığını hatırlamamaları, ‘başlığı okumadık’ demeleri okurken dikkatli olmadıklarını gösteriyordu. ÖA3”

“...Sürenin yetersizliği nedeniyle etkinliğin gerçekleştirilmesinde, öğrencilerle yeterli tartışma ortamı oluşturamadık. ÖA4”

Öğrencilerin öğretmenden başka kaynağı tercih etmemesi ve öğrencilerin giriş davranışlarındaki yetersizlikler, geleneksel eğitim sisteminin bir sonucu olarak düşünülebilir. Bununla birlikte, örneklerin anlaşılabilmesi, özet oluşturmayı bilememe ve zamanlamanın iyi yapılamaması, öğretmen adaylarının sınıfın yönetimindeki deneyimsizlikleri uygulama öğretmenlerinin etkinliklere inanmamaları ve öğretmen adaylarına yeterli desteği vermemelerinin bir sonucu olarak düşünülebilir.

Bu etkinlik kapsamında öğrenilenlere yönelik görüşler ise aşağıdaki gibidir:

“...Kitaptaki düz metinlerin öğrencileri sıkıttığını, daha çok resim ve güncel örneklerle anlatılan kısımların hatırlarında kaldığını ve dikkatlerini çektiğini gördüm. ÖA1”

“Öğrencilerle ilgilendiğinizde gerçekten de o bilgiyi alıyor. Ama zaman gibi bir sorununuz varsa bunu yapamazsınız. ÖA2”

“Düz metinli kitaplardan öğrencilerin etkili bir biçimde yararlanamayacağını söyleyebiliriz. Öğrenci ders kitaplarından çoğunlukla test çözerek ve ders çalışırken de önemli gördüğü cümlelerin altını çizdiğini belirtti. ÖA3”

“Öğrenciler ders kitaplarında geçen cümleleri anlamakta güçlük çektikleri ve bu durumda istenilen cevapları veremedikleri gözlemlendiğinden ders kitapları çok iyi incelenerek seçilmelidir. ÖA4”

Kısaca, ‘kitapların dikkat çekici resim ve şekillerle desteklenmesi gerektiği’, ‘öğrencilerin okumayı sevmedikleri ve okuduklarını anlamadıkları’ ve ‘özet çıkarmayı bilmedikleri’ anlaşılmaktadır. Öğretmen adaylarının görüşleri ile mevcut kitapların öğrencilerin dikkatini çekmede yeterli olmadığı anlatılmaktadır. Bununla birlikte, öğrencilerin de okuduklarını anlamamaları, okumayı sevmemeleri ve özet çıkarmayı bilmemeleri onların yeterince okumamalarının bir sonucudur. Kısaca öğretmen adayları, öğrencilere okumayı özendirecek dikkati çekici, resimli ve şekli destekli kitap seçimi yapmanın önemini kavradıkları anlaşılmaktadır.

Öğretimde Benzetimden Yararlanma

Öğrencilerin daha kolay anlayabilmesine yardımcı olmak için benzetimler tasarlanmıştır. Her öğretmen adayı benzetimlerini bir ders saatinde uygulayabilecek şekilde planlamıştır. Bu etkinliğe yönelik karşılaşılan sorunlar hakkında öğretmen adaylarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Konuyla ilgili benzetim bulmakta zorlandım. Sınıfta benzetimini yapmak isteğimiz olayların materyallerini bulmak zor olduğundan basit benzetimler yaptık. ÖA1”

“Bu ödev hakkında fazla bilgilendirilmediğimiz için hazırlık safhasında yani planlama evresinde zorlandık. Bundan dolayı, aldığımız dönütlerde ödevde istenilenleri yapamadığımızı anladık. ÖA2”

“Konuların benzetim yapmayı gerektirmeyecek kadar kolay oluşu nedeniyle uygun benzetimler bulamadık. Bunların yanında, ‘benzetim’ sözcüğünü “güncel hayattan örnekler verme” ile karıştırmamız etkinliğin amacından uzaklaşmamıza sebep olmuştu. ÖA3”

“...Süre yeterince uzun olsaydı daha rahat bir ders işlenebilirdi...Konu ile ilgili benzetim bulmakta güçlük çektik. Kendi aklımızdan hangi durumların bizim konumuza daha uygun olabileceğine karar vermekte zorlandık. ÖA4”

Yukarıdaki görüşlere göre, ağırlıklı olarak öğretmen adaylarının kendi araştırmalarındaki yetersizlikler, uygulama okulundaki derslerde kendilerine ayrılan sürenin yeterli olmaması,

konuların benzetim yapmaya uygun olmaması ve uygulama danışmanının yeterli bilgi vermemesi etkinliğin istenen düzeyde yürütülememesine neden olmuştur. Bu etkinlik kapsamında öğrenilenlere yönelik görüşleri ise aşağıdaki gibidir:

“Benzetim yapılarak anlatılan bir dersin, öğrencilerin dikkatini çektiğini ve iyi benzetim yapılabilirse öğrencilerin daha iyi anladığını gördük. Ancak yapılan benzetim iyi düşünülmesi, günlük hayatla ilişkilendirilmelidir. ÖA1”

“Öğrencilerin salt bir bilgi ile yüklenemeyeceğini, dersin her evresinde onların zekâlarına ve ön bilgilerine uygun bir etkinliğin amaçlanan hedef ve davranışlara ulaşmada daha etkili olacağını öğrendim.ÖA2”

“Öğrenciler güncel hayatta karşılaştıkları bir konuyu kendilerine yakın buluyor ve böyle bir derse daha etkili bir biçimde katılıyordu. ...Bu nedenle, konuların teorilerinin yanında uygulama alanlarından da haberdar olunup öğrencilerin bilgilendirmeleri gerekmektedir. ÖA3”

“Gördüğüm kadarıyla yaptığımız etkinlikte benzetme olarak düşündüğüm durumlar aslında günlük hayattan örnek verme olduğunu anladım. ÖA4”

Öğretmen adaylarının görüşlerine göre benzetim ile günlük hayattan örnek verme karıştırılmıştır. Bu etkinlik, özellikle benzetim yapmanın ne demek olduğunu anlaşılmasını sağlamıştır. Öğretmen adaylarına verilen dönütler vasıtasıyla da benzetimin olması gereken şekliyle uygulanmasının olumlu yönlerinin vurgulanması, bu tür uygulamalarla ders yapmanın öneminin kavrandığını göstermektedir.

Çalışma Yapraklarının Hazırlanması ve Kullanılması

Bu etkinliğin amacı okullarda, öğrencilerin bireysel öğrenmeyi gerçekleştirebilecekleri bir çalışma yaprağının hazırlanması ve kullanılması hakkında fikir sahibi olmak ve bu uygulamaların öğrenciler üzerindeki etkilerini belirlemektir. Grup olarak tasarlanan çalışma yaprakları, genelde öğrenilenlerin pekiştirilmesine yönelik bireysel veya ikili gruplar halinde uygulanmıştır. Uygulama bitiminde, öğrencilerin üzerinde çalıştığı yapraklar incelenmiş ve istekli olan öğrencilerin çalışma yaprağı hakkındaki görüşleri yazılı olarak alınmıştır.

Öğretmen adaylarının bu uygulamalara yönelik karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Öğrenciler daha önce böyle bir çalışma yapmadıkları için ne yapmaları gerektiğini anlayamadılar. Onlara gerekli yerlerde açıklamalarda bulunduk.

Grup çalışması olduğundan ve öğrencilerin rahat hareket etmelerine izin verildiğinden bazen istenmeyen davranışlarla karşılaştık. ÖA1 “

“Etkinliğimizi planlarken yine en çok zorlandığımız nokta, öğrenci seviyelerinin düşük olmasıydı. Uygulama öğretmenimiz en azından sınıfta kalarak bizleri izledi. ÖA2”

“Öğrencilere çalışma yaprağını incelemeleri için başlangıçta belli bir süre vermedik. Uygulamanın Fizik dersi dışındaki bir derste yapılması, yorum içeren sorulara karşı istekli olmasını kısmen de olsa olumsuz etkilemişti. ÖA3”

“Laboratuar ortamını kullanamamız etkinliği sadece alıştırma yaprağı şekline getirmemize neden oldu. Çalışma yaprağını hazırlamak çok zamanımızı aldı. ÖA4”

Öğretmen adaylarının görüşleri aşağıdaki gibi maddeleştirilebilir:

- ❑ Öğrencilerin bu tür uygulamalara yabancı olmasının olumsuzluğu,
- ❑ Çalışma yapraklarındaki yönergelerin istenen açıklıkta olmaması,
- ❑ Sınıfın kontrolünü olumsuz yönde etkilemesi,
- ❑ Uygun ders saatleri ve ortamlarının sağlanmaması
- ❑ Planlamada öğrenci giriş özelliklerinin kestirilememesi

Bu etkinlik kapsamında sorunların daha çok uygulama okullarından ve az da olsa öğretmen adaylarından kaynaklandığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının öğrendikleri de, aşağıdaki gibidir:

“Çalışma yaprağı iyi hazırlandığında bilgilerin akılda kalıcılığına yardımcı oluyor, çünkü öğrencilerin, bazı tanımların nasıl oluştuğunu kendileri yaparak gördüklerinde daha iyi öğreniyorlar. Çalışma yaprakları bir sayfayı geçemeyecek uzunlukta ve renkli hazırlanmalı, bulmaca, boşluk doldurma olmalı. ÖA1 “

“Öğrencilerin çalışma yaprakları gibi yeni bir etkinlikle karşılaşmaları onları heyecanlandırdı ve motive etti. İlk defa fizikten zevk aldıklarına tanık oldum... ÖA2”

“Çalışma yapraklarının, öğrencilerin derse birebir katılmalarını sağladığını ve bireysel olarak, yaparak yaşayarak kalıcı öğrenmelerine yardımcı olduğu düşüncesini geliştirdim.

Yine gözlemlerime dayanarak dersin planlı bir biçimde ve en az problemle işlenmesini kolaylaştıracağını da söyleyebilirim. Her öğrencinin kendi çalışma yaprağı ile meşgul olduğu düşünülürse, sınıf yönetiminde yaşanan klasik sorunlar azalmaktadır. ÖA3”

“Öğrencilerin derse olan ilgileri arttı. İleriki çalışmalarında çalışma yapraklarına sıkça yer vererek, öğrenci merkezli eğitimi bir adım daha pekiştirmiş olacağım. Çalışma

yaprağının hazırlanmasında karikatürlere, çizgi kahramanlara yer vererek öğrencilerin dikkatini çekmeye çalışacağım. ÖA4”

Bu çalışma ile,

- ❑ etkili çalışma yaprağı hazırlama
- ❑ çalışma yaprağının bireysel öğretimdeki önemini kavrama
- ❑ çalışma yaprağı ile işlenen derslerin sınıf yöntemini kolaylaştırması
- ❑ uygulama öğretmenlerinin yeni uygulamalara ilgi duyması

davranışlarında gelişmeler ortaya konulmuştur.

Test Hazırlama, Puanlama ve Analiz Etme

Bu etkinlik kazandırılması amaçlanan davranışları ölçmeye yönelik çoktan seçmeli ölçme araçlarının nasıl hazırlanacağına ve nasıl kullanılacağına yönelik deneyim kazanmayı amaçlamaktadır. Bunun için öğretmen adayları, uygulama okulunda haftalık programa göre bir konu kapsamında bilişsel yeterlikleri ölçmeye yönelik birer test hazırladıktan sonra, bu testleri kendileri uygulayarak, süreci gözlemişlerdir. Bu süreçte öğretmen adaylarının karşılaştığı sorunlar aşağıdaki gibi ifade edilmektedir:

“Sınıfta teste katılan öğrenci az olduğundan test sonuçları üzerinde çalışma yapmak zor oldu. Daha çok öğrenci olsaydı her sorunun güçlük düzeyleri daha net bulunurdu. ÖA1”

“Her zaman girdiğimiz sınıftan farklı bir sınıfta bu etkinliğimizi gerçekleştirdik. Bu yüzden yine soruların öğrenci seviyelerinin üstünde olması gibi bir sorunla karşılaştık. ÖA2”

“Testin sorularını seçerken hangi sorunun hangi düzeyde olduğunu belirlemede sıkıntı yaşadık. Soracağımız soruların öğrencilerin düzeylerine uygun olup olmadığını belirlemede zorlandık. Ayrıca bir önceki dönem aldığımız Planlama ve Değerlendirme Dersi'nin, test hazırlamada bizlere gerekli olabilecek bilgileri kazandırma açısından yetersiz kaldığını söyleyebilirim... ÖA3”

“Raporun değerlendirilmesi sonucu test sorularının bilişsel seviyelere uygun dağılmadığı gözlenmiştir. Ama bu çalışmalarda analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarında test sorularının yazılmasının zor olduğu görülmüştür. Hazırladığımız sorular bu seviyelere hitap etmemekteydi...ÖA4”

Yukarıdaki görüşlere göre özetle;

- ❑ Sorunların ilgili davranışları ölçecek nitelikte olmaması,
- ❑ Soruların ortalama güçlük düzeyinin öğrencilere göre ayarlanamadığı,

- ❑ Test analizlerine yönelik istatistik hesaplamalarını yapmadaki yetersizlikler,
- ❑ Testlerin yeterli sayıda öğrenciye uygulanamayışından kaynaklanan sorunlar üzerinde durulmaktadır.

Bu etkinlik kapsamında sorunların daha çok uygulama okullarındaki öğrenci düzeylerinin kestirilememesi ve test geliştirme konusunda, Fakültede öğrenilenlerin yetersizliklerinden kaynaklanmaktadır. Öğretmen adaylarının öğrendikleri de, aşağıdaki gibidir:

“Özellikle, test hazırlayıp, bunları değerlendirmeyi öğrendim. İyi bir test ne çok zor nede çok kolay olmalı. Ancak hem böyle bir test hem de analiz ve sentez düzeyinde test sorusu hazırlamak oldukça zor... ÖA1”

“Çoktan seçmeli soruların seviyesi düşük ve orta düzeyde olan öğrenciler için en kullanışlı ölçme aracı olduğunu gördüm. ÖA2”

“Bir testin ne şekilde hazırlanabileceği, uygulamasının ve puanlamasının nasıl yapılabileceği, testin etkili olmasını engelleyen dış etmenlerin (öğrencilerin yardımlaşması gibi) nasıl ortadan kaldırılabileceği konularında genel anlamda fikir sahibi olduk. ÖA3”

“Seviyelere uygun soru yazmada eksik olduğumuz görülmektedir. Bundan sonraki çalışmalarında, hazırladığım soruların ölçmek istediğim davranışlara uygunluğunu daha rahat belirleyebilirim. ÖA4”

Bu etkilikle öğretmen adayları aşağıdaki konularda bilgilendikleri söylenebilir:

- ❑ Test geliştirmede öğrenci sayısının önemi,
- ❑ Çoktan seçmeli sorularla davranışlar arasındaki ilişkileri kavrama,
- ❑ Öğrenci seviyesine göre soru hazırlamadaki eksiklikleri fark etme,
- ❑ Davranışlara göre farklı soru tipleri arasındaki ilişkiyi kavrama,
- ❑ Test analizinde istatistiksel bilgilerin yetersizliğini fark etme.

Öğretmen adaylarının öğrendikleri, daha çok bir önceki dönemki ‘Öğretimde Planlama ve Değerlendirme’ dersine ait yeterliklerdir. Bu durum, uygulama okullarında yapılan etkinliklerle istenilen düzeye yakın öğrenmelerin gerçekleşeceğini göstermektedir.

Yorum ve Tartışma

Yönerge ve Açıklamalar, Soru Sorma Alistirmaları, Ders Yönetimi ve Sınıfın Kontrolü etkilğinde; öğrenci düzeylerinin iyi bilinmemesi, okullarda ilk kez öğretim uygulaması yürütmenin bir zorluğu olarak düşünülebilir. Uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarını yeterince güdüleyememesi de saptanan farklı bir özelliktir. Bu sorunlarda, özelde

uygulama öğretim elemanlarının, etkinliklerin önemini uygulama öğretmenlerine anlatamaması ile genelde, Fakülte-Okul işbirliği kapsamında ilgili tarafların uygulama öğretmenlerine yönelik bilgilendirici uygulamaları gerçekleştirememelerinin bir sonucu olarak düşünülebilir. Bu sorunlarla birlikte, öğretim uygulamalarında öğrenci düzeyini belirleme, etkinlikleri zamanlama açısından ayarlama ve sınıf yönetimi ile ilgili yeterliklerin geliştiği öğretmen adaylarınca ifade edilmektedir.

Ders Kitaplarından Yaralanma etkinliğinde ise öğretmen adayları çoğunlukla öğrencilerin geleneksel bakış açılarından ileri gelen eksiklikleri gelmektedir. Bununla birlikte, ilk etkinlikteki sınıf yönetimi ve uygulama öğretmenlerinin desteği konusundaki eksiklikler giderilememiştir. Bu etkinlikte, öğretmen adayları kendilerinde gelişen önemli yeterlikleri; öğrencilerin sınıf içindeki etkinliklere katılımındaki yetersizlikler ile öğrencilerin metin türü gereçlerden istenilen düzeyde yararlanmayı bilmemeleridir. Bu tür davranışların temelinde ise öğretim programının uygulamalarının değerlendirilmesi ile ilgili olduğu, hatta ülkemizdeki ölçme-değerlendirme sistemiyle ilişkili olabileceği söylenebilir.

Öğretimde Benzetimden Yararlanma etkinliğindeki görüşlere göre, ağırlıklı olarak öğretmen adaylarının alan eğitimindeki yetersizlikler, fizikte bazı konuların benzetim yapmaya uygun olmaması, öğretim etkinliklerinde kendilerine ayrılan sürenin yeterli olmaması ve uygulama danışmanının yeterli bilgi vermemesi etkinliğe yönelik sorunlar olarak ifade edilmiştir. Bu etkinlik kapsamında, benzetim ile fizik konularına örnek verme arasındaki farkın öğretmen adaylarınca karıştırıldığı ve bunu fark ettikleri belirlenmiştir.

Çalışma Yapraklarının Hazırlanması ve Kullanılması etkinliğinde öğrencilerin uygulamalara yabancı olması, hazırlanan materyallerin istenilen açıklıkta olmaması öğretmen adaylarının sınıf yönetimine etki eden faktörler olarak saptanmıştır. Bu tür uygulamalarda özellikle öğrenci ilgisinin üst düzeyde olabilmesi için materyallerin eksiksiz hazırlanması, dolayısıyla da öğretmen adaylarının ödev öncesinde öğrenci yeterliklerini kestirebilmeleri gerekmektedir. Oysaki bundan önceki uygulamalarda etkin olarak görev alan öğretmen adayları, öğrenci özelliklerini saptama konusunda yeterince deneyim kazanamadıklarını göstermektedir. Başka bir deyişle, bu etkinlik kapsamındaki yetersizlikler, ağırlıklı olarak öğretmen adaylarından ileri gelmektedir. Bu dönütler ışığında, etkili çalışma yaprağı hazırlama konularında istenen düzeyde yeterlikler kazanıldığını ve uygulama öğretmenlerinin de bu tür uygulamalarla ilgilendikleri söylenebilir.

Test Hazırlama, Puanlama ve Analiz Etme etkinliğinde öğretim faaliyetlerinin değerlendirilmesinde ölçme aracı geliştirme ve uygulama esastır. Bu kapsamda temel sorunlar

davranış ölçmede kullanılan soruların nitelik ve güçlük açısından ayarlanamaması ile test maddeleri üzerinde açıklayıcı analizler yapılmasına da engel olmuştur. Bu etkilik ile öğretmen adayları, ölçme araçlarının özellikleri ile ölçmedeki temel işlem becerileri konusunda yeterliklerini geliştirmeleri gerektiğini farkına varmışlardır.

Özetle, okul deneyimi etkinliklerinde yürütülen özel danışmanlık hizmetleri ile her öğretmen adayının düşünceleri, onların uygulamalarda öncelikle kendilerinden kaynaklanan eksiklikleri göstermesi açısından önemlidir. Her ne kadar tezsi yüksek lisans kapsamındaki derslerde planlama, öğrenme psikolojisi, ölçme-değerlendirme, materyal tasarımı ve benzetim gibi yöntemlere dayalı teorik ve ödev içerikli uygulamalar yapılmış olsa da, öğretmen adaylarının ilk kez uygulama okullarında öğretmen rollerini oynadıkları dersler kendilerinin önemli düzeyde eksik oldukları yönündedir. Öğretmen adaylarının her etkinlik kapsamındaki danışmanlıklarla da ele ettikleri kazanımların, aslında sorun olarak yaşadıklarını açıklayıcı nitelikte özelliklerdir. Özel danışmanlık öğretmen adaylarının etkinlikleri hazırlama, yürütme ve değerlendirme süreçlerinde fakültelerden başlayan ve uygulama okullarında devam eden yetersizliklerin olduğunu ortaya çıkarmıştır. Özellikle, ilk etkinliklerde uygulama okulu ve uygulama öğretmeninden ileri geldiği düşünülen sorunlar, son etkinliklere doğru öğretmen adaylarının kendilerini sorguladığı anlayışa bırakmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar, uygulama sürecinde yaşanan sorunların gelişimi ve öğrenilen davranışların bu sorunları çözüme kavuşturucu özellikleri dikkate alınarak sunulmuştur:

ÖA1 ve ÖA4 ilk etkinliklerde uygulamaya yönelik sorunların, öğrenci düzeyi ve zaman yetersizliği gibi fiziki şartlardan kaynaklandığını belirtirken, üçüncü etkinlikle birlikte problemlerin kendilerinde olduğunu belirtmişlerdir. ÖA2 ve ÖA3 ise, sorunların temelinde genellikle öğrencilerin yetersizliğini ve uygulama öğretmenlerinin ilgisizliğini vurgulamışlardır.

Tüm öğretmen adaylarının ödevlerin içeriğine yönelik bilgi ve becerilerini geliştirdikleri anlaşılırken, ilave olarak ÖA3 bu tür etkinliklerin öğrenmedeki önemini vurgulayarak duyuşsal öğrenmelerini de geliştirdiği anlaşılmaktadır.

ÖA1, ÖA4 ve kısmen de olsa ÖA3'ten elde edilen bilgiler, etkinliklerle öğrenilen davranışların uygulama sürecinde karşılaşılan sorunları çözücü olduğunu göstermektedir. Özellikle ÖA2 öğrendiği davranışların, bu dersle ilgili süreçte sorunlarını tam olarak çözücü

olmaması, uygulama öğretmeninden yeterli desteği görememesi ve bilişsel giriş davranışları yetersiz olan öğrencilerin etkisinde kalmasından veya grupla rehberlik çalışmalarında uygulama danışmanı ile yeterince iletişim kurmamasında kaynaklanabilir.

Özellikle farklı uygulama okullarında görevlendirilen ÖA1 ile ÖA4 ve ÖA3'e yönelik yapılan rehberlik çalışmalarından etkili olarak yararlandıkları söylenebilir. Kısaca, grupla ve zaman zaman da bireysel olarak yürütülen rehberlik çalışmalarının mesleki yeterlikleri geliştirici etkisi olduğu (bir kez daha) ortaya konulmuştur. Bununla birlikte, özellikle uygulamada beceri ve deneyim kazanmaya yönelik Okul Deneyimi II derslerinde öğretmen adayları ile rehberlikte iyi bir iletişimin kurulması gerektiği söylenebilir. Bunun için öğrencilere sınıfça veya grup olarak verilecek yazılı ve sözlü dönütlere ek olarak, onlara bireysel rehberliklerin de yapılması gereklidir.

Kaynaklar

- Aksu, M.B. (2000). Uygulamanın ikinci yılında okul deneyimi 1 dersinin değerlendirilmesi (inönü üniversitesi eğitim fakültesi örneği). IX.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler Kitabı (48-56).
- Arı, A. & Kiraz, E. (1999). Okul deneyimi uygulamalarında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. III. Ulusal Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı. (307-310) Ankara: MEB Basımevi.
- Azar, A. (2003). Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin görüşlerin yansımaları. *Milli Eğitim*, 159 (181-194).
- Bakioğlu, A., Gürdal, A. & Berkem, M., L. (2000). Okul deneyimi 1 uygulaması konusunda fakülte ve bakanlık öğretim elemanlarının görüşleri ve mesleğe bakışları. IX. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler Kitabı (112-125).
- Battal, N. (1999). YÖK/Dünya bankası milli eğitim geliştirme projesinin değerlendirilmesi (balıkesir örneği). III. Ulusal Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı. (332-336) Ankara: MEB Basımevi.
- Buyurgan, S. (2001). "Okul Deneyimi I" dersi ile ilgili izlenimler. *Çağdaş Eğitim*, 274 (32-38).
- Darling-Hammond, L. (2000). How teacher education matters. *Journal of Teacher Education*, Vol 51, No. 3, (166-173).
- Hallinan, M.T. & Khmelkov, V.T. (2001). Recent developments in teacher education in the Unated States of America. *Journal of Education for Teaching*, Vol. 27, No. 2 (175-185).

- Harmandar, M., Bayraktar, S., Kıncal, R.Y., Büyükkasap, E. & Kızılkaya, S. (2000). Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesinde “Okul deneyimi” uygulaması ve sonuçlarının değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 148.
- Kavcar, N. (1999). Okul deneyimi üzerine bir inceleme. III. ulusal fen bilimleri eğitimi sempozyumu bildiriler kitabı. (285-289) Ankara: MEB Basımevi.
- Sağlam, A. Ç. & Sağlam, M. (2004). Öğretmelik uygulaması ve okul deneyimi derslerinin yürütülmesinde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Çağdaş Eğitim*, 305 (18-25).
- Selçuk, Z. (2000). *Okul deneyimi ve uygulama*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Toprak, M. & Akboy, R. (1999). Öğretmen yetiştirmede yeni model ve bazı düşünceler. IV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri 1. A.Ü. Yayınları No: 51. Eskişehir. (403-420).
- Toprakçı, E. (2003). Okul deneyimi II dersinin teori ve pratiği. *Eğitim Araştırmaları*, 10 (146-152).
- Türnüklü, E. B., Köroğlu, H., Ceylan, A. & Yavuz, G. (2004). Yeniden yapılanma çerçevesinde öğretmen adaylarının eğitim programında yer alan okul deneyimi dersi üzerinde bir çalışma. *Çağdaş Eğitim*, 309 (15-23).
- Uslu, Z. (2001). Okul deneyimi derslerinin öğretmen adaylarına etkileri. *Çağdaş Eğitim*, 282 (39-35).
- Yiğit N. & Alev, N. (2005). Etkili öğretmen yetiştirme açısından okul deneyimi derslerinin değerlendirilmesi. *G.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*. 25:1 (91-103).
- YÖK. (1997). *Okullarda uygulama çalışmaları-orta öğretim*. Ankara: YÖK/Dünya Bankası Millî Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.
- YÖK (1998). *Fakülte-okul işbirliği*. Ankara: YÖK/Dünya Bankası Yayınları.
- YÖK (1999). *Aday öğretmen kılavuzu*. Ankara: YÖK/ Dünya Bankası Yayınları.